

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletno po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletno : : 20.— : : 18.—
 četrtletno : : 10.— : : 9.—
 mesečno : : 3.50. : : 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Inserati: Enostopna poltversta (59 mm široka in 9 mm visoka ali aje prostor) za enkrat po 50 din., za deset večkrat po 45 din. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostopna poltversta K 1.— — Izhaja vsak dan, izzemši nedelje in praznike, ob 8. uri popoldne.

Reka pride pod protektorat Anglije.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 13. marca. »Jutranji list« poroča: Od dobro poučene angleške strani se je izvedelo, da so se zadnje dni na mirovnem posvetu vršile razprave o pripadnosti Reke. Končno se je sklenilo, da Reka za sedaj ne bo pripadala niti Jugoslaviji niti Italiji, marveč da bo začasno internacionalizirana pod protektoratom katke velike države. Prvotno je Italija zahtevala, da se njej poveri protektorat nad Re-

ko. Temu se je protivila Francoska. Radi tega nesoglasja je prišlo do glasovanja. Izid glasovanja je bil, da pride Reka pod protektorat Angleške in sicer za dobo petih let. Ta čas bodo Angleži praktično preizkušali, čegavi interesi prevladujejo na Reki in če bi bilo bolje, da pripada Reka Italiji ali Jugoslaviji. Potem se bo šele končnoveljavno odločilo, komu bo pripadala Reka.

Jugoslovanski delegatje zapuste Pariz, če ne bo plebiscita.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Belgrad, 13. marca. Iz Pariza je došlo naslednje poročilo: Položaj je zaradi italijanskih imperialističnih zahtev za Jugoslovane neugoden. Ker je odklonjen predlog za Wilsonovo posredovanje, ni izključeno, da bodo Jugoslovani prisiljeni zahtevati plebiscit za vse srbske, hrvatske in sloven-

ske sporne kraje. Rumuni zanikajo pravico Jugoslovancev do Vidina in Belecercrke. Če odbor desetorice ne bi hotel pristati na plebiscit glede Banata in Primorja, bi jugoslovanski delegati morali zapustiti Pariz.

Zarota proti policijskemu komisariju dr. Senekoviču.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 12. marca. Proti odločnemu nastopu mariborskega političnega komisarja dr. Senekoviča, ki so ga hoteli Nemci dne 27. januarja ubiti, so vprizorili Vse-nemci in nemški socialni demokrati strašno gonjo. Dr. Senekovič je s svojimi vrstni policijskimi stražniki napravil v Mariboru lep red in mir, posebno ko je dal pozapreti vse hujskače, ki so rovarili proti našim

oblastim in jih je dal deloma tudi izgnati iz Jugoslavije. Radi tega je obrnjen sedaj glaven srd vseh Nemcev proti njemu, celo general Maistor je stopil v tem oziru v ozadje. Kot smo izvedeli, pripravljajo dr. Senekovičevi nasprotniki proti njemu veliko gonjo in zaroto. Graško časopisje pri- naša hujskajoče članke proti njemu.

Nemške hujskarije v Mariboru.

Nemci se zopet pripravljajo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 13. marca. Nemški socialno-demokratski železničarji razvijajo v Mariboru in okolici strašno agitacijo proti

Jugoslovanom. Zbirajo se po zakotnih gostilnah in zasebnih stanovanjih ter se pripravljajo na oborožen napad. Pravilo,

Prekmurska Slovenija.

Iz zanesljivih virov smo izvedeli, da prekmursko ozemlje na mirovni konferenci sploh sporno ni. Na mestu je potem, da si predstavimo tamošnje razmere, v času, ko bodo ogrske čete zapustile rodovitne slovenske kraje, ko bodo vsi učitelji in vsi uradniki odpušteni, kar se bo moralo samoobsebi umevno takoj zgoditi, ker so vsi učitelji in uradniki ali Madžari ali Madžaroni. Obširna slovenska pokrajina z najmanj 120.000 prebivalci ne bo imela niti enega uradnika, niti enega učitelja. Vem, da bodo tamošnji duhovniki v onih dneh po svojih močeh pomagali k zbolšanju. Vprašanje je, odkod bomo vzeli v začetku vsaj za prvo silo zadostno število učiteljev in uradnikov. Gotovo se bodo ogrski Slovenci takoj po osvoboditvi obrnili na slovensko vlado v Ljubljani s prošnjo, da jim pošlje potrebne učiteljske in uradne moči. Nepravilno bi bilo, da bi se jim mogoče tak material poslal, katerega na Kranjskem ne morejo rabiti, češ za silo bodo za tiste kraje dobri. Govoril sem v tem oziru z nekaterimi voditelji v Prekmurju, in tisti že sedaj odklanjajo tako velikodušno ponudbo in pomoč. Torej velja, da se ta zadeva temeljito premisli in da začnemo s pripravami. Kranjci, sploh ne vem, če bi bili sposobni za imenovanja mesta. Ni mogoče, ker tistega dialekta ne poznajo, ampak ker tistih razmer ne poznajo. Koliko inteligence je na Kranjskem, ki do letos sploh vedeli niso, da je na Ogrskem še do 120.000 bratov Slovencev! Bolj sposobni bi bili štajerci, posebno oni s Slovenskih gor, iz Priekije.

Za prvo silo bo potrebno do 40 učiteljev in približno toliko uradnikov. Ken bo Ogrska Slovenija okrožje samo zase, bo treba višjih uradnikov. Pomanjkanju teh bi se dalo od pomoči, če bi se pokrajine na obeh straneh Mure združile v eno okrožje. O tem seveda ogrski Slovenci ne marajo slišati. Da imajo vzroke, je umevno. Sicer bi pa to združenje ne-umestno bilo zahtevati, ker so vendar gospodarske razmere na eni strani Mure čisto drugačne, kakor na drugi. Gospodarsko sta sicer obe strani ena na drugo navezani, vendar to ni nikak vzrok za združenje, ker Mura ne bo več meja.

da se bečejo maščevati, ker so bili njih voditelji: Supanc, Riedl in Kotsch izgnani v Nemško Avstrijo. Poroča se, da so se železničarjem pridružili oni fantalini, ki so se vrnili iz nemško avstrijske vojaške

službe domov. Teh fantalinov je več sto. Položaj je popolnoma siguren, kajti od naše strani se je ukrenilo vse potrebno, da ne bo prišlo do dogodkov, kot smo jih doživeli dne 27. januarja.

Nemške tolpe zopet napadle.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Radgona, 13. marca. Včeraj popoldne so nemške tolpe pri vasi Gorica severno od Radgone pri ogrski meji streljale na jugoslovansko četo, ki straži demarkacij-

sko črto. Ranjen je bil en podčastnik. Naši so na ta napad krepko odgovorili. Tudi med Radgono in Radenci se je slišalo pogosto streljanje.

Bratstvo med Nemci in Italijani.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 13. marca. Pri italijanski komisiji, ki je še vedno v Mariboru, se shajajo po dnevi in po noči vsenemški voditelji. Vložili so baje obširno spomenico

potom te komisije v Rimu in Parizu, glede »preganjanja«, ki ga trpi mariborsko nemštvo pod Jugoslovani.

Črnogorsko vprašanje notranja zadeva Jugoslovancov.

General Plamenac pogorel.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zeneva, 12. marca. V političnih krogih prevladuje mnenje, da je črnogorsko vprašanje notranje vprašanje Jugoslavije,

katero bodo Jugoslovani med seboj rešili. Deputacija pod vodstvom generala Plamenca bo ostala brez uspeha.

Za sporazum med Jugoslovani in Madžari.

Karolyjev zaupnik v Belgradu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 13. marca. »Jutranji list« poroča iz Belgrada: Pretekli teden se je mudil v Belgradu politični zaupnik predsednika mažarske republike Dines Denes, dopisnik dunajske »Arbeiterzeitung«. Ministrski predsednik Protić in notranji minister Pribičević sta ga sprejela v daljši avdijenci. Denes dela na to, da se najde sporazum v vprašanju mej med Jugoslavijo in Mažari v Vojvodini, Mažari z vso si-

lo zahtevajo, da dobijo Pečuh, Temešvar in Subotico, čeprav priznavajo, da imajo Bunjevci v Subotici absolutno večino. Glede Reke zastopa Danes mnenje, da se mora Mažarska pogoditi z Jugoslavijo in sicer radi tranzitnega pota na morje. Vsaka pogodba z Italijo bi bila iluzorna, ker pot na Reko vodi preko jugoslovanskega ozemlja.

Boj za pravico samoodločbe.

Protič o odnošajih z Nemško Avstrijo.

LDU Belgrad, 9. marca. (DKU) Srbski ministrski predsednik Protić je sprejel poročevalca dunajskega brzojavnega korespondenčnega urada. V političnem razgovoru je izrekel tudi svoje mnenje o razmerju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev proti nemško-avstrijski republiki. Dejal je med drugim: »Z vsemi svojimi sosedi hočemo živeti v dobrem sporazumu, tudi z Nemško Avstrijo. Zategadelj vzdržujemo na Dunaju svoje oficijozno poslaništvo, ki naj deluje v tem smislu. Videlo bi se mi tudi koristno, ako bi poslala Nemška Avstrija misijo v Belgrad, ker je mnogo skupnih interesov, ki brez neposrednega stika ostanejo predolgo neizvedeni. Da je režimu stare Avstro-Ogrske konec, to more za prihodnost jamčiti prijateljsko raz-

merje med Nemško Avstrijo in Jugoslavijo.« Ministrski predsednik je povprašal po stanju vprašanja priklopitve in je izjavil, da po njegovih informacijah Francija nikdar ne bo dopustila, da bi se Nemčija povečala. Ko ga je poročevalec spomnil na Wilsonovo formulo o pravici narodov do samoodločbe, je odvrnil ministrski predsednik: »Vi imate prav! Tudi mi se borimo za pravico do samoodločbe narodov, ki nam mora zagotoviti posest Dalmacije in ki mora zadovoljiti naše zahteve po Adriji. Jugoslavija motri s skrbjo razvoj dogodkov v Nemčiji. Še vedno obstoji bojazen, da bo Hindenburg pričel protirevolucijo. Ali bo potem,« je vprašal Protić, »Nemška Avstrija zopet vstala zoper nas?«

Renegat Kamniker ušel.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Radgona, 13. marca. Renegat dr. Kamniker, ki se je proslavil posebno pri zadnjih demarkacijskih pogajanjih v Mariboru in ki je organiziral nemške tolpe med Špiljem in Radgono, je ušel te dni v Nemško Avstrijo. Kakor se nam poroča, se dr. Kamniker baje ne povrne več na svoje mesto.

Renegat v Gradcu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Gradec, 13. marca. Sin nadučitelja Reicha v Krčevini pri Mariboru, ki študira v Gradcu, je bil pri znanih mariborskih dogodkih v Gradcu glavni hujskač proti slovenskim visokošolcem. Sedaj bi se rad vrnil v Maribor, ker mora v Gradcu preveč stradati, a se ne upa, ker ga mariborska policija dobro pozna, da je on glavni provzročitelj napadov na slovenske visokošolce.

Politične aretacije v Mostaru.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Mostar, 13. marca. V zvezi s preiskavo o dogodkih leta 1914. je bilo v Mostaru aretiranih 56 oseb raznih veroizpovedanj.

Italijanska okrutost.

LDU Šibenik, 10. marca. (LDU) Predstojnika okrajnega sodišča v Tijesnem Ante Blaževića, ki so ga Italijani nedavno aretirali in pod strogim nadzorstvom za nekaj dni izpustili, so predvčerajšnjim nenadoma deportirali v Italijo. Italijanska okrutnost se je zopet pokazala, ker sodniku Blaževiću navzlic prošnjam niso hoteli dovoliti, da bi se poslovil od soproge in otrok. Kot povod deportacije navajajo to, da ni prosil, naj ga puste v službi Italije in pa ker je eden izmed domačih renegatov ovadil Italijanom, da imajo na sodišču v Tijesnem Jugoslovani sumljive sestanke. Sodišče v Tijesnem je sedaj brez sodnika.

Vladne čete v Berlinu zmagale.

LDU Berlin, 12. marca. (Dun. KU) Strelska divizija prostovoljskega krdele Hülsen in gardna strelska divizija sta po načrtu zasedla vzhodni del Berlina z Lichtenbergom vred. Boji v obče niso bili prehud. Ponekod pa so se vneli živahni boji posameznih oddelkov. Na kolodvoru Lichtenberškem so ujeli mnogo mož. Ugotovljeno je, da so špartakisti zakrivali mnogo činov bestialne okrutnosti. Uplenilo se je mnogo orožja, tako omenja poročilo že popoldne 15 težkih in 20 lahko strojnic, metalca min in več nego 150 pušk. Na kolodvoru je bil zaplenjen vagon z zalogami. Vlada je dobila tudi večje zaloge živih roke. Izgube vladnih čet niso posebno velike.

Ententa še ni priznala Jugoslavije.

LDU Milan, 13. marca. (Brezžično.) | chon je izjavil časnikarjem, da zvezne Francoski minister za zunanje stvari Pi- vlade še niso priznale Jugoslavije.

Deputacija ogrskih Slovencev v Belgradu.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Vzrok in povod, da je šla Prekmurška deputacija v Belgrad, je Prekmurcem obljubljena avtonomija od strani ogrske vlade. Načrt prekmurske avtonomije je izdelal vladni komisar dr. Obal Béla, rodom ogrski Slovenec v sporazumu vlade v Budimpešti. Slovincem obljublja popolno avtonomijo, ki bi se zvezala federativno z Ogrsko. Nekateri voditelji naroda onstran Mure so se začeli nekako pogajati glede tega z dr. Obalom — seveda moralno prisiljeni, ker jim sicer nič drugega ne bi preostajalo, kakor zbežati, kar so nekateri že prej morali storiti. Ker smo pa Prekmurci proti taki avtonomiji in ker bi bili mogoče prisiljeni je sprejeti, smo sklenili iti v Belgrad k osrednji jugoslov. vladi, da ji zadevo razložimo in da se jugoslov. delegatom v Parizu to takoj naznani.

Kot ubežniki bi na svoje stroške to težko izvedli. Tu nam je ponudil g. Viktor Kukovec (iz Ljutomer) pomoč in prevzel vse stroške deputacije. Ker sam razmere v Prekmurju dobro pozna in zna ceniti vrednost slovenske zemlje na levem bregu Mure, je tudi šel kot član deputacije.

Pri deželni vladi v Ljubljani smo sestavili protestno izjavo proti zvitim ogrskim obljubam in jo podpisano poslali v Pariz. Vladi smo oddali poročilo o preganjanju prekmurskih Slovencev. Tu smo dobili legitimacije.

V Belgradu nas je najprej sprejel minister dr. Kramer. Razložili smo mu položaj v Prekmurju in mu naznanili, kako se Ogrji trudijo z obljubo popolne avtonomije Slovence zase pridobiti ter opozorili na nevarnost morebitnega plebiscita v sedanjih razmerah. — Odgovoril nam je, da je Prekmurje v mejah, ki so jo naši delegati predložili mirovni konferenci in da prekmursko vprašanje sploh sporno ni. Naši delegati morebiten neugoden uareh plebiscita, — do katerega oficijelno najbrže sploh ne bo prišlo — vendar lahko odbijejo, ker bi Ogrji silo rabili. Da pa zapeljano ljudstvo pozneje, ko se nam pri konferenci pripozna Prekmurje, ne bi bilo mogoče zaradi tega, ker se je dalo zapekljati v strahu, je pravilno, da se ogrski agitaciji zajezi pot. Vprašal nas je, kaj mi mislimo, kaj bi se dalo uporabiti.

Odgovorili smo, da če se mogoče vojaško iz političnih vzrokov ne bi dalo zasedsti, bi bila protiagitacija uspešno sredstvo. — V protiagitaciji moramo ljudem najmanj toliko obljubiti, kakor so jim Ogrji obljubili: avtonomijo, zidanje potrebnih železnic in mostov čez Muro.

Minister je rekel, da se taka avtonomija, kakor jo Ogrji obljublja, ne more dati, zato tudi ne obljubiti. Vendar bodo v Jugoslaviji posamezna okrožja, katere gospodarsko skupaj spadajo, (na stare meje se seveda ne bo oziralo) tako avtonom-

na, da bi jim Ogrji, enako (podobno) prav težko dali. Skupnega bomo imeli samo kralja, ki pa ne bo nič drugega, kakor reprezentant države na zunaj. Razdelitev veleposestev je pri nas v Jugoslaviji že zakon. Grofovska veleposestva se bodo razdelila, kakor bo za ondotno ljudstvo najpramernejše in se ne bo moralo ozirati na splošne zakone reforme.

Ker se je minister strinjal z našimi mislimi, smo ga prosili, da vlada podpiše izjavo, v kateri Prekmurcem obljubimo, bolje — naznanimo, kaj jih čaka v Jugoslaviji.

Minister je obljubil.

Prof. Voglar je sestavil nato tako izjavo in nas predstavil podpredsedniku dr. Korošču. Tudi njemu smo podali sliko, kako je v Prekmurju in mu povedali, kako se dr. Oblak trudi ogrske Slovence za Mažarsko pridobiti.

Zagotovil nas je, da je priklopitev Prekmurja k Jugoslaviji samo vprašanje nekaj dni ali mogoče tednov in da je samo to edino hudo, da morajo sedaj trpeti.

Razložili smo mu, da začnemo s protiagitacijo in prosili, da nam v ta namen vlada podpiše že sestavljeno izjavo. Način agitacije je ministrski podpredsednik odobral. Opozoril nas je, naj ne pozabimo ljudstvu naznaniti strašne ogrske dolgove in pa veliko odškodnino za grozde dejstva, ki so jih ogrski vojaki počenili v Srbiji. Tisza — Oger je bil eden največjih krivcev vojne — torej se Ogrski tudi ne bo prazneslo.

Dne 9. marca smo bili pri g. Smodeju in se pogovarjali o razmerah na našem severu. Rekel nam je, da naj vso zadevo takoj v Pariz naznanimo. To našim delegatom zelo zelo mnogo pomaga. Iz poročila o preganjanju Slovencev v P. si je ekskipiral za govor, katerega bo imel pri otvoritvi zbornice.

Vsi naši poslanci so nas z največjim zanimanjem za Prekmurje sprejeli, nas povpraševali o vseh razmerah, kako bi se dala najbolje agrarna reforma izvesti, kako je s šolstvom, kako z uradništvom. Zagotovili so nas, da Prekmurja, kakor tudi drugih krajev ne prepustijo in če bi eventualno tudi konferenca kako drugače ukrenila, se ne uklonijo.

Namen smo imeli, iti tudi k regentu, ki je 9. marca popoldne prišel v Belgrad, kateri je pa zaradi važnih zadev glede zbornice preveč zaposlen.

Predstavili smo se jugoslovanskemu klubu. Vse poslance je prekmursko vprašanje zelo zanimalo. Vsi so nam obljubili svojo pomoč, v kolikor je njim sploh mogoče.

V torek nas je sprejel ministrski predsednik dr. Protić, kateremu smo kakor drugim opisali stanje v Prekmurju. Prosili

smo ga, da nam dovoli s podpisom centralne vlade razdeliti v Prekmurju lepake, v katerih ljudstvu razjasnimo položaj Ogrske pred mirovno konferenco in po miru, ter v kakšno nevarnost bi se podalo, če bi verjelo lažnjivim ogr. obljubam. Izjavo smo izročili ministrskemu predsedniku, katero je prebral. Izjavil je, da se popolnoma strinja z našim delovanjem. Naročil nam je, da naj povemo ogrskim Slovincem, da v Jugoslaviji in na mirovni konferenci zastopniki naše države vsak dan delajo na to, da se zatirani slovenski bratje otmejo iz jarma. Pokazal nam je tudi mejo Jugoslavije, katero naši zastopniki v Parizu zahtevajo.

Deputacija je svoj namen v polnem dosegla.

Nemci in Čehi.

LDU Berlin, 12. marca. (Dun. kor. u.) Wolffov urad poroča: Čehoslovaški minister za notranje posle in namestnik ministrskega predsednika je po poročilih iz Prage očitno z ozirom na zadnje spopade med Čehi in češkimi Nemci v narodni skupščini prebral izjavo, ki se bavi z zaroto, baje naperjeno proti varnosti čehoslovaške republike, in ki trdi, da zadeva dr. Schwarza doprinese dokaz, da segajo niti te zarote tudi v Berlin. Nadalje se trdi, da je bil izdelan načrt kombiniranega nemško-mažarskega vpada na čehoslovaško ozemlje. Temu nasproti bodi najodločnejše ugotovljeno: 1. Proti varnosti čehoslovaške države niso iz Berlina nikdar ničesar začeli, kakor tudi niso podpirali nobenih teženj te vrste. 2. Čehoslovaška vlada navzlic večkratnim prošnjam nemške vlade ni doslej dala na razpolago obtežilnega gradiva v vohunski aferi Schwarzovi. Dokler Čehi ne dokažejo nasprotja po napovedani uradni preiskavi, se mora odločno zanikati, da je dr. Schwarz deloval zoper varnost čehoslovaške države. 3. Kombinacija nameravanega nemško-mažarskega vpada na čehoslovaško ozemlje se mora že z ozirom na vojaški in splošni položaj nemške države zaznamovati kot plod domišljije. Sicer pa je nemška vlada dala večkrat spoznati, da želi živeti s čehoslovaško republiko v prijateljskih odnosih.

Krivci vojske naj se kaznujejo.

LDU Bern, 12. marca. Švicarska brojavna agencija poroča: V današnji dopoldanski seji mednarodnega kongresa zveze narodov je naznanil prof. Nicolai (Nemčija), da je sklenil zbor nemških udeležencev kongresa zveze narodov s 26 glasovi proti 8 glasovom (dva sta se zdržala glasovanja): Uvažujoč, da so osrednje države odklonile predlog, ki ga je stavila najprvo Srbija in potem car, da bi se konflikt rešil pred razsodiščem v Haagu, nadalje uvažujoče, da so osrednje države napovedale vojsko Srbiji in Franciji, izjavljajo na mednarodnem kongresu zveze narodov pričujoči Nemci: V interesu nemškega naroda kakor tudi prihodnje zveze narodov je preiskati vrašanje in predložiti

se v nemških arhivih shranjene dokumente in postaviti krivce pred sodišče. — Konferenca se je potem bavila s prihodnjim zakonodajstvom za ženske, ki zahteva politično enakopravnost vseh žensk. Nato so obravnavali vprašanje razorožitve.

Ustanovitev porenske in westfalske države.

LDU Milan, 13. marca. (Brezlično.) Po brzojavki iz Pariza se vrše porazgovori o ustanovitvi porenske in westfalske države.

Iz pokrajine.

kr Za begunce. Beguncem, ki se vračajo v svoj domači kraj ali se vsled uradnih odredb selijo drugam, izdajajo okrajna glavarstva, politične ekspoziture, posredovalnica za begunce v Ljubljani in uprava begunskega taborišča v Strnišču legitimacije za prosto vožnjo, in sicer za osebo kakor tudi za prtljago. Opozorjamo begunce, da mora vsakdo, kdor se ne izkaže s tako legitimacijo, sam plačati vožnjo ter da se mu ti stroški pozneje ne povrnejo.

kr Društvo konceptnih uradnikov politične uprave v Sloveniji je na svojem običnem zboru dne 9. marca t. l. v Ljubljani izvolilo za poslovno leto 1919 sledeči odbor: predsednik: okrajni glavar dr. Friderik Lukan, podpredsednik: okrajni glavar dr. Bogumil Senekovič, tajnik: okrajni komisar dr. Emil Gaj, blagajnik: vladni tajnik dr. Ferdo Tomažič, odborniki: vladni tajnik dr. Srečko Lajnšič, vladni koncipist Stanko Masič, okrajni komisar dr. Oskar Pirkmayr, vladni tajnik Henrik Stejneger, policijski komisar Gustav Puš.

kr Izseljenci v Nemčiji. Dogovorno s konzulatom v Dortmundu je deželna vlada vse potrebno odredila, da se vrne približno 1000 izseljencev s posebnimi vlaki iz Nemčije. Izseljenci se odpeljejo 15. t. m. v domovino.

kr Blago iz oblačilnic na Dunaju. Sklene se načelno, da se nakupi primerno množino blaga pri dunajskih oblačilnicah brez prejudica za vprašanje likvidacije in pod pogojem, da se za to blago ne bo zahtevalo kompenzacij pri izvozu iz Nemške Avstrije. V tem smislu se obvesti državni urad za notranje zadeve na Dunaju.

kr Dobava Dieselmotorjev iz Nemške Avstrije. Prehodno - gospodarskemu uradu je nemško-avstrijska vlada dovolila prost izvoz Dieselmotorjev iz svojega ozemlja. Te stroje izdeluje tvrdka Grazer Waggonfabrik v Gradcu, na katero se naj zainteresirane glede cene, plačilnih pogojev itd. naravnost obrnejo. Treba pa je to nemudoma storiti, ker je izvoz dovoljen le do 1. aprila t. l.

kr Podčastniške šole v Belgradu in Skoplju. Vojni minister in minister za mornarico je z naredbo F. Dj. O. št. 34.135 od 6. februarja t. l. odredil, da 1. majem t. l. se sprejemajo v belgijsko in skopeljsko šolo za pehotne podčastnike gojenci iz civilnega in vojaškega stanu. Pogoji za

sprejem v imenovane šole so sledeči: 1. Državljanstvo kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. 2. Dokončano 16. in ne prekoračeno 26. leto. 3. Dokončanje najmanj štirih razredov ljudske šole. 4. Nravstveno obnašanje in sodniška brezmadežnost. 5. Če je prosilec vojak, — priporočilo predstojnikov. Navedene pogoje je utrditi s spričevali. Reflektanti iz civilnega stanu oddajo pismene prošnje osebno ali po pošti najpozneje do 1. aprila t. l. komandantu svoje (pripadne) divizijske oblasti. V prošnji mora navesti prosilec, da se vsem pogojem podvrže, ki so predpisani za podčastniške šole. Tudi druga spričevala naj se prošnji prilože. Vojaki, ki žele v podčastniško šolo vstopiti, priložijo ustmeno pri raportu svojega poveljstva, katero to prošnjo pismeno predloži in prida dotična spričevala. Vsi prijavljeni reflektanti (iz civilnega stanu ali vojak) se morajo javiti dne 20. aprila 1919 do 10. ure dopoldne v domobranski vojašnici (26. pešpolk) kjer se bodo zdravniško pregledali in bodo zvedeli ali so sprejeti v šolo ali ne. Prejemnega izpita za šolo se ne zahteva. Gojenci se namestijo po končani šoli v pešpolkih, kjer bodo v sorazmernem času povišani. Gojenci, ki končajo šolo z odliko, ali zelo dobrim uspehom, pridobijo s tem pravico, da položijo častniški izpit. — Komanda Dravske divizijske oblasti.

kr Most čez Savo pri Mitrovici nameravajo v kratkem zgraditi.

kr 18 milijonov kilogramov tobaka se bo letos proizvedlo v državi SHS.

p Francozi v Ukrajini. Francozi napredujejo v Ukrajini. Ko so zasedli Kijev, so šli preko kišinjevske železniške proge in zasedli Nikolajevsk.

kr Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov v Kranju naznanja, da se vrše v četrtek, dne 27. marca t. l., ob 8. uri preizkušnje vajencev in vajenk. Priglasiti se je najkasneje do 24. marca t. l. Načelstvo.

kr Bogat rop. V hišo conte Cambia v Trogiru so nedavno ponoči prišli trije našemljeni roparji in od gospodarja z naperjenim revolverjem zahtevali denar. Služinčad jim je morala odpreti vse predale ter so odnesli za 200.000 K gotovine in dragocenosti. Preden so odšli, so se še gostili z vinom in šunko.

kr Razkuževalni tečaj so otvorili v Belgradu za sto obiskovalcev. Le-ti bodo potem hodili po vaseh in opravili splošno razkuževalno delo.

kr Urad za vojni plen, ki ga je pridobila srbska vojska in ki se smatra za državno last, so ustanovili v Belgradu.

kr Načrt za ureditev Belgrada. Društvo inženjerjev in arhitektov v Belgradu se živahno peča z vprašanjem, po kakšnem načrtu naj bi se uredil Belgrad. Za načrt nameravajo razpisati mednarodni natečaj z izključitvijo Nemcev, Madjarov, Turkov in Bolgarov.

Iz Ljubljane.

1 Glasbena Matica. Zlatko Baloković, največji jugoslovanski goslar, ki umetnik sedanje dobe, bo v svojem ljubljanskem koncertu v petek, 14. marca zve-

čer ob pol 8 uri. izvajal sledeči krasni, vseskozi slovanski spored: 1. Anton Dvořák: Koncert za gosli v A-molu. I. Allegro moderato. II. Adagio. III. Finale. (Ta skladba v 3 stavkih spada med najznamenitejša dela svetovne goslarske literature.) 2. O. Josefovič: Sonata za gosli in klavir v F-molu v treh stavkih. I. Allegro moderato. II. Adagio. III. Presto scherzando. (Skladba je izborno delo znamenitega hrvaškega modernega skladatelja in posvečena mojstru Zlatku Balokoviću.) 3. Anton Dvořák: a) Slovanski ples v E-molu. b) Slovanski ples v G-duru. c) Bedřich Smetana: »Iz moje domovine«. 4. Wieniawski: Ruski karneval. (Skrajno efektna virtuoza skladba.) — Klavirsko spremljevanje izvaja vseučiliški profesor dr. Hugon pl. Mihalo-vich. — Vstopnice se dobivajo v predprodaji v trafikih v Prešernovi ulici. Slovenci, udeležite se koncerta v mnogobrojnem številu. Del čistega dohodka žrtvuje Baloković na korist »Kola milosrdnih sester SHS«. Pokroviteljstvo te dobrodelne organizacije za Slovenijo izvršuje preblagorodna gospa županja dr. Tavčarjeva.

1 Stavka bančnih uradnikov. Danes ob 8. uri dopoldne bi se imela pričeti stavka bančnih uradnikov. Ker pa je večina denarnih zavodov zahtevala bančnim uradnikom ugodila, kakor tudi vsled posredovanja deželne vlade, se je stavka odgodila do ponedeljka. Zavodi, ki zahtevam bančnih uradnikov še niso ugodili, morajo odgovoriti do sobote ob 6. uri zvečer. V nedeljo ob 10. uri dopoldne bo posvetovanje vseh bančnih uradnikov, ki stopijo v ponedeljek v stavko, ako ne ugođe vsi denarni zavodi njihovim zahtevam. Kakor znano, zahtevajo bančni uradniki zvišanje temeljnih plač in 6 urno delo.

1 Ibsenovi »Strahovi«. Pri vseh predstavah igra pri nas občinstvo zelo važno vlogo in skoraj ne pusti igralcem do besede. Pri zadnji repizi Ibsenove drame je vprizarjalo občinstvo »strahove« zunaj na hodnikih, ob vratih, v porterju. Od vsepovsodi so rastle prikazni, govorile so glasno in šepetale, šklopale s sedeži in se vedle tako, da ni primere za njih neotesanost. Če že kdo pride prepozno, naj svojo kupčijo z garderobo opravi tiho in naj tiho vstopi. Seveda, če pa pride prepozno skoraj pol gledališča, tedaj je stvar druga. Občinstvo po vseh kulturnih prestolicah prihaja v gledališče točno, in kdorkoli pride prepozno, ne sme vstopiti med dejanjem. Naj se zgodi tudi pri nas tako! Na ta način se bodo ljudje pričeli na red. »Strahovi« na odru so bili razveseljivi. Nučič je igro živel; videlo se je, kako je položil vso svojo pozornost in ljubezen vanjo, da si morda v prvem delanju prenašlo pokazal vse znake svoje boleznin in smo videli le nje delno stopnjevanje. Bukčakova je bila izvrstna; podala je, kar je morala podati, medtem ko je Bratina podal samo to, kar je mogel podati, da si moramo priznati, da se je potrudil in storil svojo dolžnost v polni meri. Prek je bil dober, a bil bi lahko boljši. Premalo zloben se nam je pokazal, njegova kretenska pokvarjenost bi morala biti še grozovitejša, ostudnejša — to nas bi vedlo do lažjega razumevanja, posebno glede Regine. Juva-

sova je podala rejenko zelo dobro, posebno, če pomislimo, kako nehvaležne so take vrste vloge. Občinstvo, ki je zasedlo reprizo, ni bilo slabo, in če drame ni razumelo skozi in skozi, občutilo jo je, kot sem sodil iz razpoloženja, ki je vladalo v hiši. S tem pa so igralci storili svojo polno nalogo, gledališče in dramatik pa tudi. Še to: V prvem dejanju pada zunaj silen dež, na gorske vrhove pa sije solnce: ozadje, ki se vidi skozi okno salona, je za tako mračno razpoloženo, deževem popoldan, presvetlo.

F. B.

1 Izredna javna seja občinskega sveta
so danes ob 6. uri zvečer v mestni dvorani. Dnevni red: 1. Naznanila predsedstva. 2. Odborenje zapisnika zadnje seje. 3. Finančnega odseka poročili: a) o dopisu županovem glede povišanja draginjske doklade vsem mestnim uslužbencem za dobo 5 mesecev počenši od 1. marca 1919; b) o ponovni ponudbi upraviteljstva kneza Auersperga glede prodaje travnikov v Rakovi jelši ter stavbišča nekdanjega Knežjega dvorca.

1 Porotne razprave pred dež. sodiščem v Ljubljani se prične dne 24. marca 1919. Vršile se bodo po sledečem redu: dne 24. marca zoper Karla Pirca, zaradi hud. tatvine in goljufije in zoper Božidara Kleina zaradi hud. goljufije; dne 26. marca zoper Josipa Globočnika zaradi hudodelstva tatvine in zoper Janeza Preinarja zaradi hudodelstva roparja; dne 27. marca zoper Rudolfa Grajnerja in tovariše zaradi hudodelstva tatvine in zoper Marijo Knapovo zaradi hudodelstva detomora; dne 28. marca in 29. marca zoper Katarino Kernovo zaradi hudodelstva umora. Mogoče se odrede še daljnje razprave. To je že drugo porotno zasedanje pri deželni sodišču v Ljubljani, odkar obstoji kraljevina SHS.

1 Voziček za invalida. Gospa, ki je pred nekaj dnevi izpraševala, kje bi se dobilo voziček za invalida, se prosi, naj se zgleda še enkrat v trgovini Gärtner v Ljubljani. Voziček je zdaj za invalida na razpolago.

Zena.

Ž Od kdaj nosimo muf. Nekako koncem 15. stoletja slišimo prvič o mufu. Doma je v Italiji. A ne nežnim ročicam elegantnih Benečank je služil proti mrazu in mokroti, temveč majhni psički in majhne opice, kakor jih imajo nekateri bogataši, so bili oviti z mufom. To se je deloma ohranilo, a le kot pokrivalo. — Francija je dobila muf iz Italije. Dolgo časa ga ni smel nihče drugi nositi kakor plemstvo. Na dvoru Franca I. so nastopali gospodje in dame z mufom iz risovega kožuha, kurninega ali pa mačke ženet. Šele Karel IX. je dovolil meščanom glavnega mesta Pariza posluževati se mufa, a ta meščanski muf je smel biti le iz črnih kož, dočim ga je plemstvo okrasilo z dragocenimi čipkami in svilenimi tkaninami. V dnevih mladega Voltaira so gospodje nosili svoje roke v takih kožuhastih ceveh, nobena ženska bi ne bila vtaknila rok vanj. Celó francoski regent se ni sramoval nastopati pri javnih sprejemih z mufom. Seveda ta navada ni bila splošna, gospodarila je le

bolj v salonih in še tam le pri gizdalnih. Muf se je šele tedaj podal na cesto, ko so si ga osvojile ženske. One so mu dale zopet njegov prvotni namen, postal je bramba proti slabemu vremenu. Že tedaj, ko so ga nosili gospodje, so se zmanjšale njegove oblike, ki so bile včasih res velikanske, ženski svet ga je pa sprejel v njegovi normalni velikosti. A dolgo časa ni trajalo. V času po francoski revoluciji so se mučile lepe dame z mufi take oblike, da so skoro prekašale one iz prejšnjih let. Veliki okrogli muf se je kaj dobro podal k široki, udobni obliki krinoline. Izpodrinil ga je mali muf, kakor je bil v navadi pred 30 in 40 leti. Bil je ozek kratek ovoj, ki je varoval komaj prste. Kakšna razlika med njim in tem, ki ga nosijo dame danes, ki ne pokriva samo roko do zapestja, ampak celo do komolca. Pa koliko vrst: ris, činčija, sobolj, skunks, lisica, hermelin. Najlepsi mufi vseh modnih dob nikdar niso obstojali iz ene same vrste kožuhovine, dve ali več vrst kožuharjev sta morali žrtvovati svojo kožo, da sta varovali roke lepe dame. In ko je moda zahtevala, da mora biti iste barve, kakor celi kostum, tedaj so ga začeli barvati in žgati. — Poleg kožuhastega mufa vidimo deloma tudi onega iz lahke svilene robe, zlasti v takozvani »družbi« in v gledališču. Svila in dragocene čipke, žamet in brokat in ne nazadnje pliš, vse to je dobro, da nam služi za muf, tudi brez kožuhovine.

Po svetu.

s Zračne pošte in novost. Zračna pošta se zdi kot nova, a imeli smo jo neke vrste že pred 50. leti. V Parizu so jemali tako pošto že leta 1870. za časa obleganja na balone in so jo skušali prenesti čez nemške črte. Pisma so bila podobna nekemu časopisu, ki je prinesel na dveh straneh novice iz Pariza, zganil se kot pismo in se tako odposlal. Dvakrat na teden se je balon s tako pošto dvignil in skušal priti čez črto. No, vedno mu to ni uspelo, in ponesrečil se je balon z ljudmi in pošto. »Rivista Filatelice d'Italia« prinaša fotografijo takega pisma, poslanega na gosp. Giuseppe Lattes v Emiliji. Datum na pismu je 5. novembra leta 1870. Frankirano je z znamko za 40 centesimov. Iz Pariza v Reggio Emilia je hodilo pismo 5 dni.

s 101 uro v zraku. Podtajnik za avijatiko Scelnz je javil v »Komori občin«, da je en angleški zrakoplovec preletel 8000 km daljave in je ostal v zraku sto in eno uro. Na koncu poročila je dejal, da so take vesti začetek nove ere, ko avijatika postaja sigurnejša kot plovba na morju.

s Komunistični modni salon v Parizu. V pariškem magdalenskem okrožju so pred kratkim odkrili sijajen modni salon; k njegovi otvoritvi so bili povabljeni tudi zastopniki časopisja. Podjetje je skupna last vodilnih modistk, šivilj, raznašalk in vsega poslovanja sploh. Komunističen, duh pri tem podjetju je tako popoln, da pri izgotovitvi novega modela lahko sodelujejo vsi člani podjetja, preden pride v javnost. Ob priliki otvoritve je bila izstavljena cela vrsta toalet: od čisto navadne domače

obleke pa do najdragocenejše večerne toalete. Ta modni salon podpira delavsko ministrstvo in več velikih francoskih tvrdk.

s Nenavaden vlom v Rimu. Neki vlomilec je prišel v neko krčmo v Rimu s policijskim trobojnim trakom na prsih v družbi z nekolikimi policijskimi organi in zaplenil velike vsote denarja igralcem, ki so se skrivali v ti gostilni. Ob odhodu je pozval krčmarja, naj pride drug dan na policijo. Kako se je krčmar začudil, ko je prišel drugi dan na policijo in izvedel, da je bil dozdevni policaj navaden tat. Poleg tega je moral na policiji še plačati kazen, ko se je sam naznanil, da so igrali v njegovi gostilni za visoke vsote.

s Zanimiva dogodba iz Clemenceaujevega življenja. »Epoca« pravi, da je postal predsednik sveta ravno onega 1906. leta, ko so vsi rudarji in drugi delavci sipali na Clemenceauja raznovrstna sramotjenja in pretnje. Clemenceau pa je vzel ponošeno obleko in šel na večer v neko rudarsko mesto blizu Nancyja, kjer so se rudarji navadno shajali. Ravno je bilo navzočih kakih 4000 delavcev, ki so ga napadali z zelo ostrimi in grdimi besedami. V tem je dvignil roko in zaprosil za besedo. Dali so mu jo. Stopil je na tribuno, snel obnošen klobuk in dejal: »Evo, jaz sem Clemenceau.« Na ta stavek je nastal molk in začudenje, ki ga je prekinila gorka in prepričevalna beseda Clemenceaujeva. Govor je končal s popolnim trumfom in je delavstvo spravil z vlado.

s Iz življenja morske anemone. Morske anemone so najprijaznejše tvorbe nižjega živalstva. Tako so prirastle na morskem dnu, da jih samo premikanje njihovih »rok« označuje na zunaj kot zastopnike živalskega življenja. Te anemone so dolgo časa sumili, da uganjajo kanibalizmus, to se pravi, da druga drugo žro. Celó naravoslovci so bili do najnovejšega časa prepričani, da anemone svojim mlajšim sovrstnicam ne prizanesajo. Opazovanja cele vrste let pa niso prinesla za to niti najmanjšega potrdila.

Če mlada anemona, ki plava še prosto v vodi, pride v dotiko z vencem premikajočih se in migljajočih rok kake starejše, že na dno prirastle živali, je ta nikakor ne drži in tudi starejši živali ostanejo zaprta usta. Celó nasprotno, s precejšnjo energijo se otrese vsiljivca, z rokami ga vrže proč. Če pride pa kaka druga žival v njeno bližino, n. pr. na roke, je pa čisto drugače: takoj jo zagradi, usta se odpro in uboga žrtev izgine. Tudi če ne pride na roke, ampak pade na sredino telesa, ki ga roke obkrožajo, ostane sicer neko liko časa neopaženo, dokler se je ne dotakne ena neprestano se gibajočih rok; tedaj žival takoj spozna, kdo je tukaj, in se pripravi, da si jo vtelesi. Mnenje o kanibalizmu anemon je nastalo najbrž vsled tega, da se mlajše živali izvijajo iz starejših kot popki, in da se torej tako vidi, kakor bi bila starejša žrabila mlajšo. Anemone postanejo stare osem let.

s Za 300.000 kron briljantov ukradenih. V nekem gradu blizu Dunaja je bil ukraden dragocen lišp, niz briljantov. Bilo je vseh skupaj trideset briljantov v ogromni vrednosti 300.000 kron.

s 17 letna deklica okradla avstro-ogrsko banko. Pri avstro-ogrski banki so bili denarji ukradeni svežnji bankovcev po tisoč kron. Dognali so, da jih je bila ukradenica 17 letna deklica Leopoldina Oehl, ki je bila uslužbena ko pomožna delavka pri avstro-ogrski banki. Pri hišni preiskavi sicer niso našli denarja, a našli so dragoceno blago, ki ga je bila deklica nakupila za ukraden denar. Sprva je tajila tatvino, potem pa je priznala, da je ukradla dvakrat — in sicer vsega skupaj 20 tisoč kron. Oddali so jo sodišču.

s Velike zaloge petroleja. Pred nedavnim časom so odkrili na posestvu lorda Devonshira velike množine petroleja. Eden od najboljših geologov trdi, da se nahaja tu več petroleja, ko v celi Pensilvaniji. Če pomislimo, da daje Pensilvanija petroleja za četrtno vsega sveta, potem je jasno, da je odkritje zelo velike važnosti za razvoj cele industrije. Misli se, da se nahajajo še velike količine petroleja v Staffordshire in v Nottinghamshire.

s Zrakoplovca sta trčila. V okolici Latrecya sta trčila skupaj dva zrakoplova, v katerih sta bila v vsakem po dva ameriška častnika. Trije so bili dobesedno zdrobljeni, a četrtega so prenesli težko ranjenega v bolnišnico »Clemenceau«.

s Stavka kavarniških natakarjev in elegantskih godcev, je začela v Budimpešti. Stavkujoči zahtevajo povišanje plače. Kavarno so zaprli.

Amerika v vojski.

Medtem ko smo se mi Evropejci mesarili drug drugega, je delala Amerika velikanske dobičke. Ob začetku vojske je bila Amerika dolžna Evropi še 24 milijard kron, dve leti pozneje se je razmerje gospodarske in finančne odvisnosti naravnost obrnilo, kajti Unija je postala v tem kratkem času ne samo upnik Evrope, temveč upnik celega sveta. Deloma je deželam entente posojala, deloma je pa vsled naravnega mineralnega in zemeljskega bogastva mogla izdelovati vojni material in ga z velikim dobičkom prodajati. V kakem razmerju se je to godilo, za to imamo zlasti prva leta dosti podatkov. Za zadnja sicer še ne, a številke bodo gotovo kar pomnožene. V gospodarskem letu 1913/14 je Unija za več kot 2 milijardi kron več blaga prodala kakor kupila, v letu 1914/15 že za več kot 5 milijard, v letu 1915/16 pa že nad 10 milijard, torej petkrat več kakor dve leti prej.

Evropske države so bile na tem kaj različno udeležene. V vojnem letu 1916 n. pr. je kupila Anglija za skoro 2 milijardi več od Unije kakor leta 1915., Francija za 1 milijardo, Italija za 200 milijonov, Rusija za okoli 600 milijonov. Druge evropske države, ki so lahko sploh tudi kupovale, tako Švedska, Norveška, Danska, zlasti pa Holandska, so pa leta 1916. manj kupile, kakor pa leta 1915. A na njihovo mesto je stopila Južna Amerika, ki je vsled pretrganih zvez in nedelavnosti evropskih tovarn svoje industrijske potrebe čimdalje bolj kupovala v Uniji, leta 1916. n. pr. za 340 milijonov več kakor leta 1915.

Glavni del izvoznega materiala so tvorile velikanske pošiljave vojnega blaga. Saj so dosegle v gospodarskem letu 1915/16 višino 5 milijard, četrtno vsega eksporta. Več kot polovica te svote pride na razstrelivne snovi in pa na avtomobile. Na isti način kakor obrat sam je pa rasel tudi zaslužek iz teh kupcij. Kajti sorazmerno visoki menjalni kurs kakor tudi dviganje cen sploh je prineslo Uniji neizmerne dobičke. Tako je poskočila n. pr. cena za tono jeklenih tračnic za več kot 24 K, ona za prvovrstno jeklo pa za več kot 120 kron na tono. Velika naročila na vojno blago, ki so jih dobivali ameriški železni in jekleni obrati od evropskih držav, so ameriško premoženje torej precej dvignila. Tako je mogla Unija plačati svoje dolgeve pri evropskih podjetjih in prevzeti vlogo upnika. To tudi s tem, ker je Unija posodila samo do konca l. 1916. tujim državam 6½ milijard kron, od teh samo evropskim državam skoro 5 milijard. Če odštejemo odplačane svote, odpade samo na Anglijo do konca leta 1916. 2-6 milijard kron posojila, na Francijo 720 milijonov, Rusijo 516 milijonov, Italijo 120 milijonov itd. Če je že iz tega razvidno, kako je rasel vpliv Severne Amerike kot dobavitelje in upnice pri evropskih državah, se bodo učinki te na svetovni trg vplivajoče upniške vloge še nadalje kazali v evropskem gospodarskem življenju. Samo eno naj omenimo. Med vojsko so banke raztegnile svoj promet na Evropo na podlagi novih reform; združili so se vsi ameriški bančni zavodi in prvovrstni kapitalistični industrialci z namenom, da zopet obnovijo opustošene vojne pokrajine. Že leta 1916. so poslali ameriški trgovci in tovarnarji, na čelu jim znana bančna tvrdka Morgan, komisijo na Francosko, da preiskuje razmere, nastale vsled vojske in si pripori dobičkonosen vpliv z zopetno pozidavo železnic, mostov, industrijskih naprav, sploh vsega, kar zadeva promet in trgovino. Razvidimo, da Amerikanci niso imeli samo velik dobiček kot dajalci denarja in vojni dobavitelji, temveč da se jim je tudi posrečilo pridobiti si vpliv za bodočnost, da so si zagotovili čisto nove odjemalce in trgovalne možnosti v evropskih deželah. Seveda ima pa ta denarna in industrialna pomoč v bodočnosti lahko zelo slabe posledice, morebiti je v njej celo nevarnost za evropsko gospodarsko življenje.

V eni stvari tehnike smo pa še več od njih pričakovali. kar so naredili, glede zrakoplovstva. Mislili smo, da bodo aeroplani zelo vplivali na odločitev vojske in da bodo Amerikanci igrali tukaj prvo vlogo. Glede prve točke se je izrazil remški inženier Pavel Kurt pred dvema letoma: »Nikar se ne smeja mo, če slišimo mnenje, da bo zračno brodogradništvo skupno s podmorniki odločilo vojsko.« Tekega mnenja so bili takrat. Sedaj vemo, kar so vedeli že najstarejši narodi: vojsko odloči v prvi vrsti število. Splošno so mislili, da mora biti ravno Amerika glede aviatike prva, ker so bili vendar prvi veliki tozadevni uspehi ameriškega izvora. Vse je tam, kar pomaga v teh stvarih: prostost, podjetnost, kapital, industrija. In vendar Ame-

rika ni odgovorila zahtevam, deloma sta to zakrivila brata Wright, ki sta s svojim patentom tlačila k tlom vse druge tekmece. Najvažnejši konkurent jima je bil letalec Curtis, kojega tovarna v Newyorku je danes najbrže največje zrakoplovno podjetje v Ameriki. Poleg njega pride v poštev še neko podjetje znanega Blériota, vse drugo je neznatno in brezpomembno. Zrakoplovov à la Zeppelin pa Amerika nima. Neki Morrell je poskusil leta 1908. neki dvig, vzdignil se je s 14 osebami v zrak, čez 15 minut se je raztrgal ovoj, z malimi izjemami je balon pokopal vse potnike z iznajdbo vred. Precej so mislili na hidroplane, ki se premikajo tik nad vodno gladino, a so misel kmalu opustili. Največ so pomagali s tem, da so poslali svoje delavce v Evropo in da so ti delali tik za fronto; eni aeroplane, drugi tanke.

Dosedaj se še ni posrečilo nobenemu zračnemu letalu, da bi prišlo iz Amerike naravnost v Evropo. Curtis je zgradil nekaj nalašč za to: trije velikanski propelerji, pet motorjev, 1100 konjskih sil, 3000 kg bencina, 400 kg olja, osem oseb na krovu, 10.000 kg lastne teže, potem še druga oprava in opremo, to so bile ponosne številke. Ta aparat naj bi preletel Atlantik s hitrostjo 120 do 140 km na uro, skupno 1000 do 1200 km. Že teoretično to nekaterim ni bilo všeč, praktično se je izkazalo še manj, vse skupaj je padlo dobesedno »v vodo«. Premalo je bilo takrat še izkušenj. Kakor pa vidimo, bo to kmalu mogoče. Amerikanski neuspeh v tej stroki ima svoj vzrok tudi v tem, da so Amerikanci aviatiko že od začetka imeli le za šport, letalci so se učili na Francoskem.

Aprovizacija.

a Iz seje mestnega aprovizacijskega odseka, ki se je vršila v torek dne 11. marca 1919 je poročati: Aprovizacija ima v svojih skladiščih še 70 vreč pšenične moke in en vagon koruznega zdroba. Zaloge moke zadostuje torej za en dan in pol. Če ne bi priskočilo mestni aprovizaciji na pomoč tukajšnja vojaška preskrbovališča, bi se morala ustaviti pekarna kruha. Vojaško preskrbovališče je po posredovanju mestnega župana pripravljeno, posoditi 6 vagonov krušne moke. Za krušno moko mora aprovizacija vrniti vojaštvu 6 vagonov koruznega zdroba, katerega pa tudi še nima. Pričakovati je, da se tekom prihodnjih dni glede preskrbe z moko preokrene na boljše in ne bo Ljubljana več v večni nevarnosti, da ji čez noč zmanjka kruha in moke. — Tekoči krušni teden se prodaja na izkaznice za osebo ¼ kg ajdove moke po 2 K 80 v. za kilogram, in ¾ kg ameriške moke po 4 K 66 v. za kilogram. — Pekovska zadruga prosi, da opusti aprovizacija svoje pekarske in razdeli vso moko pekom. Aprovizacijski odsek se izreče, da to vprašanje za enkrat še ni aktualno in se bo glede meatne pekarije sklepalo pozneje. — Mlekarska zveza v Ljubljani naznanja mestni aprovizaciji, da s 1. marcem zviša ceno mleka od 2 K na 2 K 50 v. za liter. Mleko dobavlja Mlekarska

zveza aprovizaciji za dojenčke in bolnike. Naznanjeni povišek aprovizacija zaenkrat ne sprejme na znanje, temveč prosi aprovizacija deželno vlado, da razsodi, ali je povišanje cen mleku upravičeno ali ne. — Na ljubljanskem trgu zahtevajo za telečje meso, prašičevo meso, špeh in moko neprijetno visoke cene. Aprovizacijski odsek pomočnika župana, da posreduje pri deželni vladi in zahteva, da vlada v varstvo konsumentov proti dražilec. — Po živilih vse potrebno ukrene. — Po zadnjih instrukcijah ministrstva za prehrano v Belgradu so odslej upravičena nakupovati po vsem državnem teritoriju v prosti trgovini le javna aprovizacijska zastopstva. Posamezni trgovci in obrtniki niso upravičeni posluževati se prostega nakupa. V Ljubljani so upravičeni nakupovati živila na teritoriju Kraljestva SHS le žitni zavod, mestna aprovizacija, vnovčevalnica za živino in Vojna zveza. — Mestna aprovizacija takoj organizira skupno agenturo. Aprovizacija skupuje živila skupno z Vojno zvezo. — Za mestno aprovizacijo je odkazanih v Vojvodini 100 vagonov pšenice, 5 vagonov masti, 200 vagonov suhega svinja, 50 zabojev jaje, 5 vagonov suhega mesa in 3 vagona graha. — Aprovizacija bo skušala takoj nakupiti odkazana živila po svojih nakupovalcih. Za nakup živil bo potrebovala aprovizacija dva in pol milijona kron. Aprovizacijski odsek pooblašča župana, da si proti naknadni odobritvi občinskega sveta preskrbi potrebni kredit. — Seja mestnega aprovizacijskega odseka se vrše odslej vsaki četrtek ob 6. uri zvečer.

a Krušne komisije bodo uradovale le v petek, dne 14. t. m. od 8. do 1. ure popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko. Zamudnikom se ne bodo izdajale izkaznice na magistratu.

a Novi krušni in močni načrt za prodajo kruha in moke velja šele od nedelje, 16. marca dalje. Do sobote, 15. t. m. se prodaja moka še na stare številke. Novi načrt se razobesi pri vseh krušnih komisijah ter pri prodajalcih kruha in moke.

a Meso na rdeče izkaznice B bo dala mestna aprovizacija v petek, dne 14. t. m. in v soboto, dne 15. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določeni so ta-le red: V petek, dne 14. t. m. popoldne od 3. do 4. ure št. 1 do 200, od 4. do 5. ure št. 201 do 400, od 5. do 6. ure št. 401 do 600, od 6. do 7. ure št. 601 do 800, od 7. do 8. ure št. 801 do 1000. — V soboto, dne 15. t. m. popoldne od 1. do 2. ure št. 1001 do 1200, od 2. do 3. ure št. 1201 do 1400, od 3. do 4. ure št. 1401 do 1600, od 4. do 5. ure št. 1601 do 1800, od 5. do 6. ure št. 1801 do 2000, od 6. do 7. ure št. 2001 do 2200, od 7. do 8. ure št. 2201 do 2400, od 8. do 9. ure št. 2401 do konca.

a Krompir za VII. okraj. Stranke VII. okraja dobe krompir v petek, dne 14. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določa se ta-le red: Dopoldne od 8. do 9. ure št. 1 do 160, od 9. do 10. ure št. 161 do 320, od 10. do 11. ure št. 321 do 480; popoldne: od 2. do 3. ure št. 481 do 640, od 3. do 4. ure št. 641 do 800, od 4. do 5. ure

št. 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 80 vin.

a Krompir za VI. okraj. Stranke VI. okraja dobe krompir v soboto, dne 15. t. m. in v ponedeljek, dne 17. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določa se ta-le red: V soboto, dne 15. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure št. 1 do 140, od 9. do 10. ure št. 141 do 280, od 10. do 11. ure št. 281 do 420; popoldne: od 2. do 3. ure št. 421 do 560, od 3. do 4. ure št. 561 do 700, od 4. do 5. ure št. 701 do 840. V ponedeljek, dne 17. t. m. dopoldne od 8. do 9. ure št. 841 do 980, od 9. do 10. ure št. 981 do 1120, od 10. do 11. ure št. 1121 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 80 vin.

Kdo iz Ukrajine vračajočih se vojakov ve, kje se nahaja Stanko Zorn, poročnik, Tržačan, ki je ležal v Odesi v neki bolnišnici za hudo špansko. Pogreša se od oktobra meseca l. 1918. Prej je služil pri 2. bos.-herc. polku, vojna pošta 220 (2437). Naslov naj se blagovoli sporočiti njegovi sestri Olgii Zorn, Rimska cesta št. 6.

Krasna, moderna spalna soba
iz mahagonija, še nerabljena, ker je šele došla, se proda. Vprašati je pri tvrdki F. & A. Uher, Selenburgova ulica št. 4. Istotam se prodasta 2 popolnoma novi, železni emailirani postelji.

**miši - podgane
sienice - ščurki**

in vsa golazen mora poginiti ako porablja moje najbolj preizkušene in splošno hvaljena sredstva kot: proti poškim mišim K 5—, za podgane in miši K 5—; osobito ostrá pasta za podgane K 6—; za ščurke 5 K; posebno močna tinktura za sienice 5 K; uničevalec moljev K 2—; prašek proti mrčesom 2 in 4 K; tinktura proti ošm pri ljudeh 3 K; madijo za uši pri živini 2 K; prašek za oči v obleki in perilu K 2—; tinktura za bolhe pri psech K 1 50; tinktura proti mrčesom na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 3—. — Pošilja po povzetju Zaved za eksport.

M. Janker, Zatreb 116, Petriška ulica 3.

Trgovac v Ljubljani, ožen en brez otrok še lepo

zračno stanovanje

s kopalno sobo in elektriko. in sicer tri sobe ako mogoče za maj ali avgust. — Ponudbe na poštni predni 144, Ljubljana.

Prodajalno čevljev v Celju

v hiši Narodnega doma

je otvorila

„Mirenska Čevljarska zadruga“, t. č. Mozirje.

Čevlji iz pravega usnja v vseh vrstah od težkih delavskih do elegantnih. Trpežno ročno delo. Oglejte si osebno!

Vsem prečastitim duhovnim sobratom, sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da je bil po volji Vsemogočnega odpoklican po večno plačilo brat in stric, prečastiti gospod

Jožef Zakotnik

zlatomašnik, župnik v pokoju

ki je danes po dolgotrajni mučni bolezni, večkrat previden s svetimi sakramenti v starosti 77. let popolnoma vdan v voljo božjo izdihnil svojo dušo.

Pogreb prečastitega gospoda bo v petek, dne 14. marca ob 10. uri dopoldne iz hiše žalosti, št. Vid št. 19, na župno pokopališče v št. Vidu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah.

Dragega pokojnika priporočamo vsem duhovnim sobratom in znancem v pobožno molitev in blag spomin.

št. Vid, 12. marca 1919.

Girila Zakotnik,
nečakinja.

Ivana Zakotnik,
sestra.

Krvnikova vrv.

Roman. Spisal Aleksander Petöfi.

(Dalje.)

»Kaj pa naj storim?«
»Bežati moraš, ubežati...«
»Kam?«
»Vseeno, kam; samo pojdi, beži, v tujino, v drug del sveta, tako daleč, da boš varen...«

»Meni je vseeno, oče!«
»Toda meni ni vseeno, moj ljubi sin...«

»Oprosti, oče; nate nisem mislil. Dobro, grem. Konja naj mi osedlajo. Ta, s katerim sem bežal pet minut, ne bi zdržal deset minut več.«

Janez je poslušal v tihem obupu — in planil iz hiše, da bi osedlal konja.

»O, moj sin, moj sin!« sem dejal. »Kako se je zgodilo to, kako se je moglo zgoditi?«

»Ko sem vstopil pri Lojzi, sem jo našel v naročju Deregijevem... Ne vem, kako mi je prišel v roko nož, ki sem ga zasadi v njegovo srce. Tudi Lojzi bi se bilo zgodilo isto, da ni padla pred me na kolena in me prosila: Milost, Valentin, jaz sem nedolžna; jaz ljubim tebe; ne umori te, ki te ljubi; milost!... Storila sem primorana, kar sem storila, Valentin. Moj oče je dejal, da moram ljubiti tega človeka, ki ga zaničujem, ali se vsaj pustiti ljubiti od njega; pritisnil me je s silo na svoje srce, ko si vstopil ti; dejal je, da me je kupil od mojega očeta... In moj oče je neprestano šepetal na uho, da njegova areča, njegov... Ah, ta človek... Ha, tedaj bom umoril tvojega očeta, sem dejal, kar pride naj mi pred oči, stari lopovi!... Ti ne poznaš mojega očeta, je dejala Lojza. Ta tu ni moj oče, on je samo daljni sorodnik moje matere, ki me je vzel ko rejenko k sebi... Toda beži, Valentin, beži, da te ne primejo, reši se!... To je govorila Lojza jokajoč in obupno, poslušal sem jo do konca in zdaj sem tu...«

Tako je končal moj sin.
»Konj je osedlan,« je vstopil Janez.
»Vzemi ta denar, moj ljubi sin,« sem dejal, »dovolj ga je, da mi lahko pišeš od bodočega tvojega zavetišča, četudi minijo leta.«

»No, tedaj, moj oče, moj preljubi oče...«
Ni mogel govoriti dalje; jokajoč je del svojo glavo na moje rame in jaz svojo na njegovo.

»Kot te težko izpustim, vendar ti ne svetujem, da se mudiš še nadalje tu, plemičja je dejal Janez.
Poslovil sva se... Še enkrat sem stisnil Valentinu roko, nato jo je podal Janezu, ki je bil bled ko jaz... in odšel je...

Na vratih se mu zastavili služabniki pravice pot.

Stari Deregi je prisegel, da bo dal umoriti morilca svojega sina, kakor mogoče hitro in na najsramotnejši način in dosegl je svoj cilj; kajti ali veste za kateri cilj, ki bi ga bogati ne dosegli?

Deregi je bil mnogo bogatejši nego jaz.

Moj sin je bil obsojen v smrt na visalnih.

Zadnjo noč sem prebil pri njem, v sobici za hudodelce.

Če poznate očeta, ki je imel tako lepega, tako izvrstnega, tako dobrega sina, kot je bil moj in je moral ta prebiti zadnjo noč pri njemu v sobici, tedaj pojte k temu očetu in vprašajte ga, če je na svetu muka, ki bi bila večja ko je ta muka. Izvedeli bi, da je to trpljenje najhujše vseh trpljenj.

Zvečer sem se splazil v bližino ječe in čakal, da se je razkropila množica; ki ima vse, le srca ne, ki je željna, da vidi vse, najraje pa k smrti obsojene žrtve... tako govedo v rokah mesarja v klavnici; ko človeka v krvnikovih rokah ob vislicah.

Nazadnje so se razkropili vsi, da gredo spat in sanjat o lepoti, ki jima je prinesel naslednji dan; jaz sem prišel iz kota, kamor sem se bil skril in sem šel k sinu. Janez je bil pri njem, jokal je in molil... moj sin pa ga je tolažil. Moj sin ga je tolažil!

Molče sem zgrabil njegovo roko; in kaj sem mogel reči? morda:

»Dobro večer?«

Vsedel sem se poleg njega. Glava mi je klonila; ko zrel klas... Moja glava je bila resnično klava, poln zrelih zrn preklestva.

»Čemu žaluješ, ljubi oče?« je začel moj sin, »veseli se raje, ko bom zapustil ta umazani svet.«

»Ampak na ta način, moj sin!...«

»Tako? Ali to ni v redu?... Pustimo rasti plevel in živeti, da se posuši sam od sebe; pšenico pa požanjimo. Taka je pravica na svetu. Z odkritim srcem lahko rečem: toliko solz ko je iztisnil Deregi iz oči drugih, toliko jih bom posušil jaz; umoril sem ga, zato moram umreti tudi jaz, ker tu velja rek: Življenje za življenje; ne vprašajo pa, kakšno življenje in za katero življenje?«

Sin je molčal in jaz nisem vedel, kaj naj odgovorim. — Nastal je molk, slišal sem samo glasne korake straže, in Janezov grenak plač. Tako je prešla noč. Več smo molčali, ko govorili. Če je sveča slabo gorela, jo je očistil moj sin.

»Kaj ti pride na misel, da čistiš svečo?« sem dejal.

»Jaz te hočem videti razločno, oče,« je odgovoril, »ker te ne bom gledal več dolgo in ker te ne bom videl nikoli več, nikoli več... Moje premoženje me ni osrečilo; kaj je bila vredna moja sitost, če sem pa znal, da je toliko in toliko ljudi lačnih! Ko sem pomagal nekaterim, katerim mi je bilo mogoče pomagati, me je bolelo srce, ko sem pomislil, koliko je onih, ki trpe pomanjkanje. Čemu nimamo eno samo oko in dvoje srca, da bi videli le pol sveta in bi bilo v srcu več prostora za čustvenje!... Ti me poznaš, ljubi oče, ne vidiš rose, ki bi padala na cvetje moje mladosti in obraza, ki so ga že pokrivale tako grenke solze, smrti! pot ne bo spre-

menil. Ne bom umrl boječe. Pogumen bom stopil pod vislice, na katerih se umrli že drugi ljudje in na bolj nedolžen način ko jaz. Ne spadam med junake, toda če bi se dolgo živel, bi bil samo na sramoto na svetu, ko mnogi drugi. Čez nekaj ur bom umrl, toda to je še boljše, da umrem zdaj. Zdaj me bosta objokovala samo dva, kvečjemu trije; če bi pa živel dolgo, bi objokovalo mojo smrt več ljudi, kar bi me bolelo, ker mi ni ljubo, izvabljati solze komu drugemu.«

Tako je govoril moj sin, dokler ni opominjala jutranja zarja k ločitvi, k trajni ločitvi. Prebudil sem Janeza, ki je bil jokajoč zaspal poleg naju ko otrok.

To slovo... toda ne opišem ga. Šel sem domov.

Okna, ki so držala na ulico, sem dal zasuti s kamenjem, da bi ničesar ne videl in ničesar ne slišal, ker so tu mimo peljali mojega sina.

Zgrudil sem se v naslonjač... Ni sem več mislil na to, da bodo umorili mojega sina, ampak sem mislil, da je bil konec sveta prorokovan za danes in sem pričakoval ves nemiren trenutka, da se zruši.

Nacnkraj mi je zadonel sum na ušesa... ropotanje voz... tepetanje konj... rjojenje množice...

Planil sem kvišku, povlekel se v najoddaljenejši kot, zatisnil ušesa, ... a slišal sem vseeno!

Ali pa sem si domišljjal, da slišim?...

Pelagoma je postal šum šibkejši in je slednjič utihnil popolnoma. Vzel sem roke raz ušes... približal sem se steni, ki je ob ulici... nastavlil uho in poslušal...

Nebenega glasu.

Janez je sedel na stolu, z glavo zakopano v roke.

»Pomislil samo,« sem mu dejal, »kakšne neumne predstave imam? Ravno zdaj sem si domišljjal, da so peljali mojega sina na Valentina na vislice in zdelo se mi je, ko bi slišal šum spremijevalcev...«

»To si niste domišljjali,« je odgovoril Janez, »to je v resnici tako; tudi šum ste slišali, ker so ga pravkar peljali mimo.«

»Koga?«

»Valentina...«

»Mojega sina?«

»Žal, da njega...«

»Ej, ti si zrel za vislice, ki se predrzneš na tak način zasramovati mojega sina. Če veruješ v Boga, preklič te besedel! Kaj imaš od tega, če me spraviš v blaznost?«

»Pomirite se, dragi gospod,« je prosil Janez.

»Reci, da si lagal in pomiri se bom.«

»Kako morem to reči?...«

»Tedaj je to resnica? Ha, in midva sva tu, mesto, da bi ga poskusila rešiti!«

»Za njega ni več rešitve...«

»Ne? Vendar ga bom rešil. Iz krvnikov rok ga bom iztrgal!...«

»Ne morete do njega...«

»Zakaj?«

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencik.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.